

На 9 ноември 1989 г. дългогодишният генерален секретар на БКП и председател на Държавния съвет Тодор Живков подава оставка след натиск от Москва.

С одобрението на Кремъл на негово място Политбюро на ЦК на БКП избира тогавашния министър на външните работи и член на висшето партийно ръководство Петър Младенов.

Той, заедно с другите ключови фигури в партията в този момент Андрей Луканов и реабилитираният в Политбюро Александър Лилев знаят, че най-сериозната спирачка за тях може да възникне от старите генерали на Живков в МВР.

Смяната на караула в МВР

Една от първите кадрови рокади, предприети от Политбюро, е смяната на ръководството на вътрешното министерство. Изборът на стратегите на БКП пада върху дългогодишния началник на Генералния щаб ген. Атанас Семерджиев. Самият Семерджиев разкрива, че изборът върху него пада след отказа на зам.-военния министър ген. Христо Добрев да поеме вътрешното министерство. Семерджиев е извикан спешно в Партийния дом, където Политбюро заседава. В бившия кабинет на Живков го посрещат Петър Младенов и военният министър Добри Джуров. Изказването на Семерджиев, в което той се опитва да изложи вижданията си, е прекъснато от Джуров с думите: „Съгласявай се! Не разбираш ли, че Политбюро оттатък чака!“ Генералът посочва: “Приех по силата на фетишизираната партийна дисциплина. За нас – поколенията комунисти, преживели войната и годините на социализма, тя беше над всичко... На другия ден сутринта Петър Младенов ме представи пред ръководството... Чувствах се силно притеснен. Беше ми добре известно, че присъстващите винаги са се надали да имат министър, излъчен от собствената им

Написано от Христо Христов
Понеделник, 13 Февруари 2012 10:08

среда, а ето че пак им наложиха човек отвън”.

Семерджиев, за когото през 2007 г. стана ясно, че от 1953 г. е бил вербуван като съдържател на явочна квартира от Трето управление на ДС (ВКР, военното контраразузнаване) е партизанин в отряд „Антон Иванов” (1942) и командир на партизанска бригада „Чепинци” (1944). От 1943 г. е член на БКП. Завършва Военната академия „Фрунзе” и Военната академия при Генералния щаб на Въоръжените сили на СССР. Назначен е за началник на Генералния щаб (1962) на БНА и първи заместник-министър на народната отбрана (1966), чл. на ЦК на БКП (1966-1990).

За да се парират евентуални опити за противопоставяне или преврат от страна на Живковите генерали, за гръб на Семерджиев в МВР е изпратен полк. Любен Гоцев, кадрови офицер от Първо главно управление на ДС (ПГУ, разузнаването) и близък на Петър Младенов, с когото са съвипускници от Московския МГИМО през 60-те години. Дълги години работи под прикритието на дипломат и началник на отдел „Четвърти” в МВНР. Гоцев е назначен за първи зам.-вътрешен министър и произведен в чин генерал. Той поема функциите на един от най-приближените до Живков ръководители в МВР – ген. Григор Шопов, който на 13 декември 1989 г. подава оставка.

Семерджиев сменя тогавашния вътрешен министър Георги Танев на 27 декември 1989 г. и следващия ден генералният секретар на партията Петър Младенов ги представя лично с мотива „да се заздравят министерството”. За МВР настъпват тежки времена.

Съкращения в Държавна сигурност

Фалиралото управление на БКП принуждава партията да извърши най-драстичните съкращения в Държавна сигурност, чийто щат е толкова раздут, че доближава този на армията.

Пред личния състав на управленията на ДС Семерджиев докрай отказва да назове точната цифра на работещите в министерството, боейки се данните да не стигнат до опозицията и да предизвикат взрив. Апаратът на ДС се оказва толкова голям, че министърът определя системата като „държава в държавата” и почти равносилна на

Написано от Христо Христов
Понеделник, 13 Февруари 2012 10:08

армейските въоръжени сили.

Шесто управление на ДС за борба с идеологическата диверсия първо попада под удара. Въпросът за неговото закриване е повдигнат от новия генерален секретар на партията Петър Младенов още на първата си среща с ръководния състав в МВР на 25 ноември 1989 г. Стенограмата от тази среща разкрива замисъла на партийното ръководство. Целта е да бъде обявено пред обществеността закриването на управлението, като в същото време запази изцяло кадровия му състав и се сформира ново управление по съветски образец.

ПЕТЪР МЛАДЕНОВ: „Вие знаете, че аз храня специални симпатии към др. Мусаков (Антон Мусаков, началник на Шесто управление, бел. а.), тъй като ние сме работили в ЦК на Комсомола, живели сме в един и същи дом, в един и същи блок, познават се семействата ни, някъде към 30 години. Дайте да видим какво да правим с управлението. Не е ли правилно, Антоне, да обявим сега, че колегиумът е решил, че ще се разпуска управлението. Нашата линия е ясна какво значи разпускане. На негово място ще бъде създадено друго от хората, които са работили тук. Ние никой няма да изгоним. Всичко ще си остане. Да създадем едно управление по подобие на това, което създадоха съветските другари. Как ще го кръстим точно, дали точно ще го повторим, трябва да видим. Ако го повторим точно, ще кажат - те копират от Съветския съюз. Но смисълът на това, което ще го създадем, да бъде същото. Аз се извинявам, др. Мусаков, без да чакаме никакви специални решения, Политбюро, Държавния съвет, ние бихме могли да кажем, че колегиумът е решил и е предложил на Министерския съвет. А вие това вече тук ще го направите в рамките на месец или колкото е необходимо. Става въпрос за преструктурирането.”

След срещата МВР излиза със съобщение, че колегиумът на министерството е взело решение за закриването на Шесто управление. Действителната заповед за разформироването на политическата полиция обаче е издадена чак на 9 януари 1990 г.

Ролята на ген. Любен Гоцев

Написано от Христо Христов
Понеделник, 13 Февруари 2012 10:08

На заседание на колегиума на МВР на 10 януари 1990 г. Семерджиев излага вижданията си за съкращенията в системата на ДС, които на някои места достигат до 40 процента. Генералите на Живков трудно асимилират тази цифра. Започват обструкции на предложението. Тогава се намества заместникът на Семерджиев.

ГЕН. ЛЮБЕН ГОЦЕВ: "Уважаеми другарки и другари, давам си сметка, че се изказвам за първи път на колегиум на МВР, и прощавайте, ако някъде в нещо сбъркам. Ние с вас носим пред партията до 15 този месец отговорност за това, което ще решим тази вечер. Аз се питам и към всички го поставям този въпрос: можем ли ние на XIV извънреден конгрес програмата на БКП да предложим нещо, което да влезе в историята на нашата партия, свързано с националната сигурност на НРБ? И ако можем, какво можем да направим още тази вечер? Реорганизация, структури, нови подходи, ново политическо мислене? Тук се изказаха ценни мисли, дайте да работим конкретно и делово.

Всичко не е сигурно идеално. Може да се отработи, да се прецизира, ние нямаме време да губим, ние изоставяме минимум с 10 часа пред опозицията. Информацията, която е на нашите бюра от всички средства, е минимум с 10 часа закъснение, след тях сме. Всички не спим и всички се вълнуваме и нека да направим още тази вечер нещо, да влезем скромно така да се каже в историята на БКП, да спасим тази партия. Ние имаме три задачи: да оцелее партията като цяло, да не се разцепи на пет крила, да спечелим изборите поне с 50 плюс 1, т. е. след шест месеца да сме все още на власт. Аз се боя от това, което четем ежедневно. Много ми се иска да излезем с конкретно предложение тази вечер.

Да не продължаваме да дискутираме теории, да се занимаваме с емоции. Нямаме право да продължаваме тази форма на разговори. Другарю Семерджиев, дайте да видим съвсем конкретно какво трябва да се направи. Утре сутринта трябва да сме готови да влезем с конкретно предложение в Политбюро. На 15 януари 1990 г. влиза чл. 1 (Гоцев има предвид отпадането на чл. 1 от Конституцията за ръководната роля на партията, б. ред.), ние вече не сме управляваща партия, запомнете го това! И тогава няма да може др. Петър Младенов да извика др. Семерджиев и да му каже вземи този и този на разработка. Дайте си ясна оценка. Ние ще служим на Политбюро, но не можем официално, ще искаме разрешение от прокурора, съдия. Ето нашите работници не искат да четат писмата, връщат ги обратно, докладваха ми, че 10 работници искат да напуснат Втори отдел. Да не говоря за другите неща, които стоят в Шесто, хората стоят на тръни и не знаят къде ще отидат и какво ще правят. Ние сме хората, които ще решим съдбата на това ведомство. Времето ни пришпорва и трябва да действваме тази нощ. Утре ще бъде късно."

Написано от Христо Христов
Понеделник, 13 Февруари 2012 10:08

АТАНАС СЕМЕРДЖИЕВ: „Обръщам внимание, че ще трябва да се отива на решително съкращаване и на структури в рамките на контраразузнавателното направление и на личния състав, дори и затова, че на нас ще ни бъдат силно намалени бюджетните средства. Очертава се те най-малко с 30 млн. да бъдат съкратени в сравнение със сумата, която сме заявили. А това е главно фонд “Работна заплата”. Не остава и не може да остане нищо скрито, разбирате ли? Ще ни атакуват непрекъснато да съобщим числения състав на МВР. Заявил съм го и мога да го кажа, страшно голям е съставът на МВР, даже спрямо МНО е голям. Ние вече ще бъдем принудени, ако не на тази сесия, на следващата, на първата сесия на новия парламент ще бъдем принудени да отидем да съобщаваме състава и ще предизвикаме голямо недоволство сред широките маси. Това трябва да се осъзнае.

Сътресенията в личния състав на ДС

Докато България се раздира от митинги и шествия на 20 януари 1990 г. в МВР се провежда безпрецедентна среща. Ръководството на министерството се изправя пред офицерския състав по линия на контраразузнаването, за да обяви мотивите за започнатите съкращения. Киносалонът в централната сграда на ул. „Шести септември” се оказва тесен за всички офицери от Второ главно управление (контразузнаването), Четвърто управление (икономическо) и Шесто управление. За да се побере целият състав, са озвучени и две столови, където служителите слушат със затаен дъх каква ще бъде съдбата им.

За да внуши, че съкращенията се приемат от всички генерали в ръководството, министър Семерджиев призова на трибуната до него да застанат и членовете на колегиума. На драматичното събрание е представен и началникът на новата контраразузнавателна служба полк. Красимир Саманджиев, доскорошен началник на ОУ на МВР-Хасково, който от 19 януари 1990 г. сменя ген. Георги Аначков като началник на контраразузнаването и оглавява Националната служба за защита на конституцията.

АТАНАС СЕМЕРДЖИЕВ: „Другарки и другари, знаете, че почти три години съм бил партизанин. Участвал съм в заключителния етап на Втората световна война. Много неща са минали през главата ми. Но днес ми престои да премина през едно много сериозно изпитание. За съжаление то е изпитание не само за мен, то е такова и за

Написано от Христо Христов
Понеделник, 13 Февруари 2012 10:08

всички вас, които стоите в тази зала. Кое ни накара да ви съберем? Отговарям директно. Предстои ни да извършим една много болезнена операция, да извършим дълбоко съкращаване и всеобхватна реорганизация на органите на МВР. Сега те са една много голяма, сложна, архисложна бих добавил, социална система, която, позволете ми да бъда напълно откровен, твърдо съм решен да говоря честно, открито пред вас, се е превърнала в държава в държавата. Нейната численост е много голяма.

Вчера др. Гоцев от трибуната на партийната конференция каза, позовавайки се на мои думи, че се доближава до числеността на БНА. В един момент той не беше точен. Моите думи бяха, че се доближава до числеността на БНА без строителната организация на МНО и без ВУЗ-те. Въвеждам тези два критерия, за да не назова точната численост. Ще дойде време, когато ще бъде обявена. И ви съветвам не настоявайте да я назоваваме и разгласяваме. Това ще бъде взрив. Разберете го това. Ще дадем допълнителен повод, силен аргумент в ръцете на онези, които искат да създадат една нетърпима обстановка около органите на МВР.

Ако сега обявим числеността, народът не знам как ще реагира. Защото толкова силно е раздута системата, извинявам се за този израз, но той е точен. Кой са причините, факторите, които са довели до това прекомерно развиване, набъбване на системата? Това са недъзите на командно-административната система, на авторитарно-бюрократичния режим, който неспособен да осигури изпълнението на задачите в различните сфери на националния живот, се стараяше да компенсира това със силови фактори. Въвлечаше в решаването на тези задачи органите на МВР, превръщайки ги образно казано в настойници, а в много случаи в патерици на едни или други структури. Така се стигна до положението органите на държавната власт и социални структури, обществени организации да се крият зад органите на МВР или да търсят решаване чрез тях, в това число и в сферата на икономиката. Имам предвид едно сериозно, погрешно в основата си възлагане на МВР и неговите поделения функции, които са му абсолютно чужди. Няма нищо общо с гарантирането на националната сигурност.

Необходимо е в резултат на тази решителна всеобхватна реорганизация на системата да създадем един модерен орган, в който в пълно съответствие на конституцията и законите ще бъдат разработени по наша инициатива. Опростена структура, значително намален по численост, но способен да функционира, не с по-малка, а даже с по-висока ефективност. Това е целта. Тази операция е сложна, болезнена, безкрайно болезнена. Но искам да ви уверя, другарки и другари, че друг изход няма. Знаете какво става в световния социализъм. И това не е нужно да ви го казвам. Но не мога да не привлека вниманието ви, да не ви помоля тъкмо в този момент да си припомните какво стана в ГДР на 15 януари, погромът, който се извършва там над органите на сигурността

Написано от Христо Христов
Понеделник, 13 Февруари 2012 10:08

(Семерджиев има предвид нахлуването на граждани в централата на ЩАЗИ в Берлин и поставянето ѝ под обществен контрол, включително и спиране на процеса на унищожаване на досиетата, б. ред.) .

Знаете съдбата на братските служби в Унгария. Такъв погром започва в Чехословакия. Застрашени са и органите в Полша. Знаете у нас каква е ситуацията. Неслучайно се нагнетява, разпалват се страстите или по-точно формира се една ненавист към органите на МВР. За съжаление голяма част от нашата опозиция се включва в тази кампания. А тези сили мисля, че не сгъстявам краските, като кажа, че те за съжаление печелят терен. Защо? Защото нашето общество преживява сериозна дълбока криза - и в икономиката, и в социалната сфера, и в духовно-нравствената. Защото нашето общество се намира под силното въздействие на Запада с целия негов потенциал, и икономически, научно-технически, под въздействието на неговия пропаганден идеологически апарат. Защото тези опозиционни сили имат зад гърба си Запада. Това е втори фактор. И трети това са големите деформации в миналото, които не е могло да избегне и МВР, и поделенията му.

Има два подхода как да бъде извършена реорганизацията на МВР – с големи съкращения на личния състав или в течение на 2-3 години, което ежегодно означава да бъдат освобождавани по 10 процента. Ако тръгнем по този път има опасност кадрите да изпаднат в състояние на безтегловност и да навлезем в един период на перманентна реорганизация. Нямаме право да проявяваме политическа слепота. В новия парламент опозицията ще бъде представена. И е трудно да се предскаже какво отношение тя ще възприеме към органите на сигурността и дали няма да ни сполети участта на органите в Унгария и Чехословакия. Така че едва ли е разумно да разчитаме на един продължителен период за по-безболезнено провеждане на операцията. Затова искаме с общи усилия, умно, трезво, преценявайки ситуацията да стесним функциите на новата контраразузнавателна служба. Имаме намерение тя да бъде наречена служба за защита на конституцията, като обедини кадрите на Второ, Четвърто и Шесто управление с функциите, които изключват работата срещу неформалите, интелигенцията и т. н.”

Съставът на Второ главно управление на ДС по това време е 880 души. От тях 296 са прехвърлени към КПП. Съкратени са 160 офицери, 30 сержанти, 40 волнонаемни. В Четвърто управление (икономическото) на ДС от 281 души са съкратени 94 офицери, 6 сержанти и 12 волнонаемни. В Шесто управление на ДС от 338 души уволнени са 113

Написано от Христо Христов
Понеделник, 13 Февруари 2012 10:08

офицери, 10 сержанти и 12 волнонаемни. В новосъздадената Национална служба за защита на конституцията влизат 742 души. Общото съкращение от трите управления е около 40 процента от състава им. Служители от Шесто управление впоследствие са назначени и в създадената през 1991 г. Централна служба за организираната престъпност.

Преструктурирането на ДС продължава и през следващите дни. На заседание на колегиума на министерството на 24 януари 1990 г. обсъдена е съдбата на Пето управление - УБО, а ген. Владимир Тодоров прави предложение за изваждане на ПГУ (разузнаването) от МВР.

ГЕН. ВЛАДИМИР ТОДОРОВ, началник на ПГУ: "Другарю Семерджиев, другари, ние почти от месец се занимаваме ежедневно с тези въпроси и всички сме убедени, че ние с този щат, с този бюджет, който има управлението, не можем да излезем нито в комисията на НС, нито в Държавния съвет, тъй като минаваме на подчинение там. Нашето ръководство предлага и иска разрешение от ръководството на министерството съкращението да се направи на два етапа. Вторият етап за ПГУ ще бъде към края на годината. Паника има в състава, аз не споделям тук успокоителните изказвания.

АТАНАС СЕМЕРДЖИЕВ: "Принципен въпрос е, другарю Тодоров, въпросът за етапите. Ние сме убедени, че реорганизацията трябва да се извърши във възможно най-кратки срокове.

ГЕН. СТОЯН САВОВ, зам.-министър: Събитията у нас така бързо се развиват, че кадрите не могат да ги асимилират (имам предвид и процесите в МВР) и затова нашата голяма операция, другарю Семерджиев, нямаше необходимото информационно осигуряване. Ние допуснахме тази слабост. Аз направо не съм съгласен с постановката, която др. Тодоров дава, че ние втория етап трябва да го направим в края на годината, далече е. Ние максимум до края на април преди изборите трябва да свършим."

Страховете на началника на архива на ДС

Тук за първи път думата взема дългогодишният началник на III отдел на Държавна сигурност ген. Нанка Серкеджиева, която излага притисненията си за архива на ДС.

Ген. НАНКА СЕРКЕДЖИЕВА: „Другарю Семерджиев, тревожа се за хората, с които работя и не мога да се отнеса безразлично, тревожа се за нашето имущество, което е събирано с години, и ден, и нощ мисля как да постъпим. Ние не можем безразлично да се отнесем към бъдещето на нашите служби. Това не ни позволява нито партийната съвест, нито като комунисти и служители. Ние няма да се предадем, защото тази власт сме я взели със скъпи жертви, с много кръв и в никой случай няма да се предадем.

АТАНАС СЕМЕРДЖИЕВ: "Чувствам, че се налага информация за развитието на политическите процеси в страната. Кое наложи правителството да си подаде оставката. Др. Андрей Луканов пред НС ясно каза – главната цел е създаване на правителство на по-широка основа, при това в два варианта. Единият – ако политическата опозиция (трябва вече така да я наричаме) откаже да участва, а тя засега отхвърля тази идея, при това с всеки нов ден нейната категоричност нараства. Ако тя откаже – това означава, че не е възможно създаване на правителство на националното съгласие, както се изрази др. Луканов, ще се отиде на правителство на двупартийна основа с привличане на представители на независимите сили в страната. За съжаление тази опозиция бързо печели влияние.

Оттук произтича следващият, много сериозен за нас въпрос – каква да бъде позицията на органите на министерството, на правозащитната система на страната към политическата опозиция и как да действаме срещу нея? От нашата терминология трябва да изчезне понятието „ние” и „те”. Понятието „врагове” трябва в мисленето ни да изчезне. Не е изключено утре същият този Желю Желев или други представители на тази политическа опозиция да се окажат членове на едно коалиционно правителство. Западът казва – Полша, Унгария – да, ГДР е отделен разговор, за Съветския съюз и България и дума не може да се каже да се оказва някаква помощ. Те ще започнат да оказват помощ тогава, когато ние започнем да прилагаме идеите за радикално обновление на обществото и на партията. Но ако изборите покажат, че опозицията е силна карта, те на социалистическа България помощ няма да оказват. За социализма те инвестиции няма да правят.

Указанията за оръжието могат да бъдат само едни - оръжие да се използва само в краен случай, само за самозащита. Аз съм готов сам да изляза сред най-разярената

Как БКП и ДС прочистиха досиетата тайно от обществото. Част 1: Шок и ужас в МВР

Написано от Христо Христов
Понеделник, 13 Февруари 2012 10:08

тълпа без оръжие, готов съм, дори да ме разкъсат. Но когато се въведе батальон, бронетранспортьори - връщане назад вече няма. Това е гибел и на партията, гибел и на социализма, гибел и на страната. Това трябва да се разбере. Защото пак повтарям, въвеждането на оръжие, ние сме взели властта с оръжие, с оръжие не можем да я удържим, това е абсурд. Това трябва да е абсолютно ясно. Тръгнем ли към оръжие - свършено е”.

СЛЕДВА: КАКВО КРИЕ АРХИВЪТ НА ДС